

koristi nam prinašajo dobre knjige. Dvig-nimo v sebi veselje do dela. Ne delajmo le v kolikor smo plačani, temveč po svo-jih močeh. Marsikdo se izgovarja na voj-ne razmere, ali tak izgovor ne velja in nam izpričuje le lenobo onega, ki kaj ta-kega trdi. Ne dela pa resno in vztrajno ti-sti ki se **zboji vsake ovire!** Delamo ven-dar, da odstranimo zapreke, da izboljša-mo svoj položaj in položaj — človeštva. To je socialno delo! Ako bi bilo naše de-lo smoteno in če bi bil demokratičen duh v naših društvih, potem bi izgnali tisti ma-lenkosti izgovori: »To je zoper pravi-la«, — »se ne sme, ker vlada ne dopusti« (ko vendar nihče kaj hudega ne misli); »nočem sodelovati, ker sem jezna ali je-zen na tega ali na to itd. Verujate mi dovolj takih smešnih izgovorov sem že slišal. V takih razmerah se ustavi kolo, ostane v majhnem blatu in se slednjič pogrezne do osi, da ga je le s težavo mogoče zopet dvigniti. Malodušnost mora izginiti, misli-ti moramo le na delo v splošno korist. Po-glejmo našo duhovščino. Zakaj je tako ve-lik njen vpliv? Zato ker dela in se ogiblje malenkostnih izgovorov, premaga tudi najtežje zapreke, ker ji glas od zgoraj ve-leva: »**Ti moraš delati!**« Da, tudi nam bi bil potreben tak glas, da nas ne bo imelo ljudstvo za nekaj, kar pač mora biti. Mar-sikdo si bo pa mislil, da duhovščina ni o-ženjena in torej nima tistih materialnih skrbi, ki nas tarejo. Dobro — pa oglejmo si tovariše, ki so v dobrem položaju, ki u-živajo več dobrot od nas drugih. Ali pa ti delajo? Jako malo jih je. Več slučajev sem doživel, da je imel tovariš nekaj oblasti pa jo je zlorabljal. Ljudstvo se tacihi boji, nima pa spoštovanja do njih. Torej nedelavnost, brezbriznost na eni strani, na dru-gi pa odurnost, to nas dela neprijubljene in pa hlapčevska udanost v stranko.

Otresimo se vsega tega in delajmo in snujmo sedaj predvsem aprovizacijsko za-drugo.

Herman Kmet

Podržavljenje in stalno nameščenje c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov.

Šolski odsek državnega zbora je pri-trdil vladnemu zakonskemu načrtu, ki določa in ureja podržavljenje in stalno nameščenje c. kr. okrajnih šolskih nad-zornikov. To važno vprašanje, ki globo-ko reže v učiteljsko delovanje in šolsko življenje ter razburja učiteljsvo, je že več let na dnevnem redu. Mnenje avstrijskega učiteljskega je razdvojeno v tem vprašanju. Čehi so zavzeli odločno od-klanjajoče stališče; tudi nemško učitelj-stvo ni edino: močna manjšina ugovarja temu zakonskemu načrtu; poljsko učiteljstvo, ki uživa že mnogo let sadove ta-ke uredbe, je silno nezadovoljno s stalni-mi nadzorniki, ki so od tedaj postali za-krknjeni avtokrati in birokrati ter pravi tirani podrejenemu učiteljsstvu: Zoper stalno nameščenje okrajnih šolskih nad-zornikov se je izrekla tudi naša Zaveza. Na XIV. glavni skupščini v Celju 1912. l. je poročal o tem predmetu tovariš Mel-hior Rismal ter ob koncu temeljitih svojih izjavanj priporočal v sprejem to-le reso-lucijo: Učiteljsvo, združeno v Zavezi avstr. jugoslovanskega učiteljskega, sma-tra stalno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov svobodnemu razvoju šol-stva skrajno škodljivim in vztraja na zahtevi, da se imenuje okrajnim šolskim nadzornikom v prvi vrsti ljudsko- in meščanskošolske učitelje, ki pa morajo dokazati vsestransko izobrazbo na peda-goškem in didaktičnem polju, sposobnost za to važno službo in neoporečno živ-

ljenje. Na glavni skupščini zbrano učitelj-stvo je resolucijo z velikim odobravanjem soglasno sprejelo. V smislu tega sklepa se je poslala utemeljena peticijska minist-rskemu predsedstvu in ministrstvu za uk in bogočastje.

Ko je postala zadeva zopet aktualna, je ponovila Zaveza svoje korake: izjavila je, da vztraja pri svojem celjskem skle-pu; sestavila je v tem smislu spomenico in jo izročila pristojnim ministrstvom šolskemu odseku državnega zbora in Ju-goslovanskemu klubu z nujno prošnjo, da stori vse dopustne korake, da prepreči udeležitev nesrečnega zakonskega načrta.

Pa še nekaj je v navedenem zakon-skem načrtu, da mu moramo nasprota-vati z vsemi dopustnimi sredstvi. Vlada namerava v svojem načrtu neenako po-stopanje pri napredovanju okrajnih šol-skih nadzornikov. Načrt določa, da pri-dejo vsi okrajni šolski nadzorniki iz kro-ga srednješolskih učiteljev v VII. činovni razred, od nadzornikov pa, ki so bili vzeti iz vrste ljudsko- in meščanskošolskih učiteljev, pride v VII. razred samo 2/3 in še to potom imenovanja. Ta dolo-ba je razžaljiva in krivična za ljudskošolsko učiteljsvo. Vsi okrajni šolski nadzor-niki opravljajo isti posel, in znano je, da nadzornik vzet iz kroga ljudskošolskega učiteljskega mnogo bolje in temeljiteje, ka-kor kak srednješolski profesor, ki se prej nikdar ni pečal z ljudskim šolstvom. Zato mora napram takemu zapostavljanju vse učiteljsvo na plan!

Drobtine z Goriškega.)*

I.

Bila je pri nas vedno navada, da je za vsakokratno učiteljsko zborovanje se-stavil kdo izmed tovarišev — običajno vsakokratni društveni tajnik — kratko poročilo ter ga odposlal stanovskemu li-stu, če že ne iz drugega vzroka pa gotovo iz tega, da je svet vedel, da še živimo. V goriškem okraju se učiteljsvo živahno gi-blje ter se pridno shaja v seje, a glasu o tem nikoder ni.

Tam meseca marca ali aprila je bilo, ko smo čitali k novemu učiteljskemu živ-ljenju obujajoča poročila našega marjive-ga Lojzeta. Zaradi par opazk v njegovem poročilu se je šlo nanj z topanjem, in Ve-likoslav je približno ob petindvajsetletnici svojega mnogostanskega zapisničarjeva-nja umolknil in to baš v času, ko bi nam mogel še marsikaj zapisati. Tudi proslava jubileja!

Pišem te vrste iz dvojnega namena:

1. Beseda naj bo svobodna! Kdor čuti v sebi veselje do peresa, naj piše. »Učit. To-variš« bo vedno in rad priobčeval vesti iz naših vrst.

Ako hočemo, da bo naš list aktualen in res učiteljski, tedaj moramo krbeti, da bo prinašal vsestranskih vesti izlasti iz življenja naših okraj. učiteljskih društev. Če že torej ni nobenega, ki bi za take zborovanje pritisnil par črk na papir, bi želel, da se vsaj zavednemu tovarišu tozadevno ne moče polen pod noge in tako ne ubija veselja do dela. Sine ira et studio! Nočem diktirati, kdo naj piše ter kako in kaj naj piše — vsakemu svobodno! Naš Lojze naj zopet oživi, ter naj mu sledi vrsta enakih! Goriško učiteljsko društvo je za Tržaškim društvom največje v »Zavezi« zato naj tudi večkrat govori!

II.

Po novem poslovnem redu, ki ga je sprejela dne 28. decembra lani Zavezina

* Za 18. št. »U. T.« prepoznano došlo.

brez odgovora, podal nam je vendar tri dragocene pozitivne ideje:

1. ugotovitev, da se opira razkol pred vsem na zahtevo papeštva po cerkvenem prvenstvu in ne na bistvene razlike ver-skih resnic, da se torej kaže razkol iz ne-vtrajne perspektive pred vsem v formal-nem in cerkvenopravnem značaju;

2. ugotovitev metode, ki vodi k zbli-žanju in k zedinjenju. Dobesedno pravi dr. Fr. Grivec na drugem mestu (Čas, 1917): Zlasti pa je treba enkrat za vselej prema-gati nesrečno misel, da bi bilo mogoče v isti misijonski družbi delati za pogane in za krščanski Vzhod«. Torej ne misijonarska propaganda, ki samo širi prepad, podžiga razkolno strast, izpodko-pava edini temelj — medsebojno zaupanje (prem. navedeni oklic patriarha Tihona), ampak samo sotrudno znanstveno delova-nje z vzhodnimi bogoslovci, kakor ga pri-pravlja »Apostolstvo sv. Cirila in Meto-da« in »Velehradska akademija«. Najprej skupno znanstveno bogoslovje, — vse drugo bo navrženo!

3. ugotovitev, da je poverjeno versko in kulturno poslanstvo unije — katoliškim Slovanom, in tukaj, kakor nam dokazuje učenost in iskrena gorečnost dr. Fr. Griv-

ca samega, pred vsem slovenski duhov-ščini. Slovenski duhovnik postani najprej strokovnjak v lastni stroki, njegovo orožje bodi moderno znanstveno bogoslovje, ker znanstvo je edina trajna in zmagovita moč! S to izjavo misli je odprl Grivec no-vo stran v zgodovini organizirane sloven-ske duhovščine, in ako se njegova edino pravilna metoda izvede in organizira, po-tem smemo pričakovati nove dobe na slo-venskem jugu. Slovenska duhovščina de-luje na pragu zapada in vzhoda, njena v socialnem delu preizkušena uspešnost ji zagotovi zmago tudi — v svetu zanemar-jenih dimenzij.

In slovenska inteligenca? Tudi ta ni pozabila, da je slovenski narod samo val, ki je najdalje pljusnil proti zapadu iz vz-hodnega mističnega in bogovernega mor-ja. Tudi v slovenski inteligenzi delujejo bogoiskatelji in bogosledci, a zapirali so se doslej v brezdomni samoti kakor rahloču-tna mimosa pred strupenimi vetrovi do-mače politike. Tudi mej slovenskimi bo-goiskatelji se širi ideja in iskrena želja, da se ovekoveči spomin na težke dni svetov-ne vojske z ustanovitvijo mirovne bazili-ke sv. Cirila in Metoda, združenem z znan-stvenim seminarjem za unijo. D.

delegacija v Ljubljani, znaša letna člana-rina vsakega organiziranega člana 24 K, od katerih pripade Zavezi 16 K, 8 K pa o-stane domačemu okr. učit. društvu. V pr-vih t. j. 16 K je zapodena članarina Za-veze in naročnina na »Učitelj. Tovariša« in »Popotnika«. Res, da se nabere skupno lep znesek, a mislim, da mora vodstvo Za-veze vedarle dobro paziti, da pri današ-njih dragih časih ne zaide v zagato. Do-mačemu učiteljskemu društvu, ki nima s svojimi člani takorekoč skoro nobenih iz-datkov ali pa so prav majhni, pa ostane kar celih 8 K! Ne zdi se mi znesek 24 K pravilno razdeljen. Zato bi želel v korist Zaveze same, zlasti sedaj, ko je treba Za-vezo postaviti na še krepkejša tla, ko se deluje na ustanovitev strokovnega tajništva itd., naj prihodnje delegacijsko zbo-rovanje odmeri Zavezi vsaj 18 K, doma-čemu društvu pa ostali znesek. Veljavnost tega sklepa naj se razširi na tekoče leto 1918.

V »Učit. Tovarišu« z dne 9. avgusta čitam tale povsem opravičena jadikova-nja: »Pri Zavezi se je nakupilo silno de-la. Ali naj vse to zastane, ker nam manjka sredstev? Tako ne sme in ne more iti več dalje!«

Naj izvede delegacija gornji moj skromni predlog, tedaj podkrepimo Zave-zo za par tisočakov in njeno strokovno taj-ništvo postavimo na trdna tla! Podpremo Zavezo dvignemo slovensko ljudsko šo-lo in nje učiteljsvo! Strokovno tajništvo je pa temu življenjski predpogoj!

III.

Učiteljsvo slov. dežel se je začelo gi-bati, kakor je poseti iz časopisnih notic, v smereh gospodarske organizacije. Neznos-ne razmere, v katerih ječimo, so dale po-vod razmišljanju, ne kaže li osnovati apro-vizacijske zadruge slične nekdanjim kon-sumnim društvom. Vodstvo Zaveze samo se bori s tem vprašanjem in kakor je raz-vidno v »Učit. Tov.« št. 17. je zavezino vod-stvo poverilo referat o tej zadevi našemu agilnemu tovarišu Memolji.

Zaveza ima pred očmi ustanovitev učiteljske centralne aprovizacijske zadruge. Ne zaradi tega, ker je za sezanski okraj že ustanovljena taka zadruga, in tudi ne zaradi tega, ker se je že osnovalo za ostali slovenski del Goriške dežele apro-vizacijsko zadrugo za učiteljsvo in du-hovščino s sedežem v Gorici, ki prične, kakor je upati, že s septembrom delovati, torej ne iz teh dveh vzrokov, ampak za-radi enostavnosti, hitrejše poslovanja, manjših stroškov itd. bi bil pisec teh vr-stic za to, da aprovizacije ne centralizi-ramo, temveč ravno nasprotno, da se osnuje cela vrsta aprovizacijskih zadrug v različnih večjih krajih po vsem sloven-skem ozemlju. Za Goriško imamo torej že dve, na Kranjskem naj se zadevo reši po okrajih odnosno po par okrajev skupaj, podobno na Štajerskem in drugod.

Sprejeti pa bi bilo treba načelo: vse zadruge naj bi šle druga drugi na roko in imele voden stik med seboj v svrhu kup-čijskih zadev.

IV.

Udomačila se je razvada, da nabija-mo svojo mizerijo, oziroma silajne do-hodke na veliki boben po predalih sloven-skega časopisa splošno. Tako reklamo priobčujo n. pr. nekdo iz učit. vrst v »Slov. Narodu« z dne 13. avgusta t. l. Go-vori se med drugim o krulcih želodcev in raztrganih črevljih, torej o samih stva-reh, ki v očeh preprostega pa tudi osta-lega ljudstva ne dvignejo na ugledu po-sameznika niti celotnega učiteljskega sta-nu. Resnica je, da nas naše gmotno stanje naravnost ponižuje pred ljudstvom. A še večja resnica je to, da je današnje sta-lišče učiteljskega v sramoto onih, ki nas učitelje, nositelje kulture, tako plačujejo! Ne gre mi pa v glavo, da bobnamo po časopisju okrog te senčnate svoje strani. Za tako imamo vendar na razpolago svoj stanovski list, da si tu potožimo svoje gonje. Sicer pa, mesto po listih v javnost, bilo bi morda umestnejše nasloviti take-le vrste potožb s popolnim podpisom na pri-stojna mesta, kjer ni krulcih želodcev in raztrganih črevljev!

Bilo bi dobro, če bi se naša Zaveza v interesu ugleda vsega slov. učiteljskega obrnila do uredništev vseh slovenskih časopisov s prošnjo, naj doliše iz učiteljskih krogov, ki stanovskemu ugledu vseprej nego koristijo, vračajo ali pa pošiljajo »Učit. Tovarišu« v objavo, seveda v ob-javo, če so zanj godni, drugače pa v uredniški koš s takim zamašili! Y.

»Slovensko učiteljsvo za Jugoslovanstvo.«

Pod tem naslovom je bil v 17. šte-v. »Tovariša« objavljen članek, ki je potre-ben nekoliko odgovora, ker pisec ne po-zna razmer štaj. sloven. učiteljskega.

On trdi: »Ponekod se trudi slov. učiteljsvo, da nabira med svojimi tovariši za častno darilo nemškemu učiteljem Herzu i. dr.« Povem mu, da se to ne godi ponekod, ampak povsod, ker je to sklep letos v Vel. noči v Celju se vršече de-legac. zborovanja Zveze, kjer so bila za-stopana vsa okrajna učiteljska društva. Vsakemu delavcu gre plačilo, in te kro-nice miso nič drugega, kot majhno pri-znanje za velike zasluge, ki so si jih ti učitelji stekli za izboljšanje gmotnega in pravnega položaja štajerskega učitelj-stva ne glede na narodnost. Dobro so nam znane potrebe C. M. družbe, dobro tudi vemo, da se ravno učiteljsvo najbolj žrtvuje; a vendar je tudi naša dolžnost, da poravnamo dolge, četudi jih imamo pri nem. tovariših. Žal, da se nahajajo tudi v naših vrstah, ki vedno kriče, store pa ni-česar za narodno, ne za stanovsko stvar. C. M. družba bi lahko stala danes bolj trdna, kot kedaj, seveda ne podpirana iz naših praznih žepov, temveč iz žepov onih, ki jim je vojna dala stotisočake in milione dobička. »Ce imajo imenovani nemški učitelji zasluge za vse štajersko učiteljsvo, je to lepo in priznanja vredno, toda pomisliti je treba, da bi si zaslug za slov. učiteljsvo ne mogli pridobiti, ako bi se jim ne bilo slovensko učiteljsvo udeležilo v njihovo organizacijo itd.« Pi-scu lahko mirno povemo, da je bilo slov. učiteljsvo vedno toliko stanovsko in na-rodno zavedno, da se ni nikdar udeležilo nemški organizaciji. »Lehrerbund« sploh ni nobena nemška organizacija, ampak je le zveza naše slov. Zveze in nemškega Verbunda, kjer se razpravlja izključno le o strogo stanovskih vprašanjih. Da bi slo-vensko učiteljsvo pri podeljevanju do-klad ne moglo biti prezrto in ločeno od nemškega učiteljskega, se pisec zelo moti. Da ne bo mnogo prerakanja o tem, naj se popraša pri kranjskih tovariših, kako so se tam delile doklade, kjer režejo sloven-ski deželni očetje slovenskemu učitelj-stvu kruh, potem bo uvidel, da bi se ena-ko lahko zgodilo na Štajerskem; le skup-nemu nastopu vsega učiteljskega se je za-hvaliti, da se to ne dogaja.

Naj bode torej omenjenim nemškim tovarišem že to zadostna nagrada za nji-hov trud, da jim slovensko učiteljsvo zaupa in da prispeva svoj davek nemške-mu Lehrerbundu«, tako pravi pisec dalje. Ta je pa že celo lepa. S tem, da zaupamo nemškemu tovarišem delo, s tem naj so že obenem plačani. Ne, tako umazani pa slo-venski učitelji nismo, kakor n. pr. naša vlada, ki nam vedno nalaga nove častne službe, ki jih ni treba plačati z drugim, kakor s kako pohvalnico. Nagrad v po-hvalnicah in priznanjih je učiteljsvo sito, ono je potrebno drugega. Res bi bilo naj-bolj umestno, da dobe omenjeni tovariši nagrado iz blagajne »Lehrerbunda«, a kaj, ko pa je ta tako jetična. Ali se naj opomore s tistimi vinariji, ki jih prispeva slovensko učiteljsvo? Če se ne motim, plačuje naša Zveza po 30 v od vsakega člana, kar bi znašalo od 600 članov letno 180 K, in od tega naj se plačujejo nagrade. Ako se udeležijo slovenski 4 odborniki le ene seje v Gradcu, znaša odškodnina tem gotovo nad 180 K, in tako ne ostane v blagajni za »športe« ničesar.

Mislimo tedaj, da se slov. štaj. učiteljsvo ni nič pregrešilo, temveč je sto-rilo le dolžnost, ki jo mu nalaga organi-zacija.

E. in R.

Kratek odgovor na dolgo kritiko o »Društvu slovenskih profesorjev«.

Zadnjič me je srečal prijatelj in po-zdravil burno:

»Zdravo E- ist! R- iste pa naj vzame vrag!«

»Zaboga, kaj se pa je spet zgodilo? Ali spet kak atentat ali nova prekucija? Internacija ali konfinacija?

»Dobro! bi rekel stari Abraham a Santa Clara: revolucija je prekucija. Ti pa meni povej: ali si Slovenec ali Jugo-slovan?«

»Trenutno sem Slovenec, ki se raz-vija k cilju Jugoslovana.«

»Bravissimo! Prvovrsten strelec, za-del si v piko, prvo darilo!«

Nadaljujem: »Da se izrazim učeno, visoko filozofsko: kot prezenbna količina sem — Slovenec, kot futuristična količina — Jugoslovan; z ozirom na danes sem pristaš prezentizma, z ozirom na jutri, po-jutrišnjem in tako dalje pa spoznavalec futurizma.«

Dolgo sva se prepirala semtertja. Ker bi pa bralke in bralce samo dolgočasil ta dialog, hočem tukaj sporočiti samo nje-go-vo résumé, kratko nit najine dolgovesne preje.

Dognala sva namreč, da se dele Slo-venci izza Prešerna in Vraza na dve kul-turni stranki, kateri imata isti cilj in se

razlikujeta samo po metodi, po taktiki, kako se naj doseže isti smoter.

Cilj je obema: enotni, kulturni Jugoslovani troimenskega naroda.

Prvi hočejo dospeti do cilja po prirodni, biološki poti, na podlagi realnih dejstev, tudi historičnih dejstev, drugi se pa hočejo kar čez noč z neko magično močjo fantazije spremeniti v čistokrvne Jugoslovane; prvi hočejo postati torej Jugoslovani potom prirodnega razvoja, z evolucijo, torej s črko E; drugi pa s pomočjo katastrofalnega, kulturnega prevrata, z revolucijo, torej s črko R.

Čegava bo končna zmaga: evolucijonarjev ali revolucijonarjev?

E in R, s tema črkama se začena novi slovenski alfabet; naučiti se ga mora na izust prostovoljno vsak Slovenec, sicer — ga bodo učili drugi!

E. Jugoslovan.

Srednješolske vesti.

Srednješolski vestnik. Začasni učitelji na I. državni gimnaziji v Ljubljani Fran Gnejzda, Rudolf Grošelj, Andrej Prebil, Alojzij Sodnik, Ivan Dolenc in Fran Kobal začasni učitelj na državni realki v Idriji dr. Fran Čadež in začasna učitelja na državni gimnaziji v Novem mestu dr. Milan Šerko in Fran Dolžan ter suplent dr. Josip Rožman so imenovani za prave učitelje v IX. činovnem razredu.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Dodatke k imenikom svojih članov so poslala tale društva: Kamniško učiteljsko društvo je prijavilo še 3 člane (skupaj 20 + 3 = 23 članov.) Belokranjsko učiteljsko društvo je prijavilo na novo 26 članov (skupaj 10 + 26 = 36 članov.) Brežiško in sevnjsko učiteljsko društvo zapet 1 člana (skupaj 49 + 1 = 50 članov.) Goriško učiteljsko društvo je prijavilo na novo 73 članov in odstop 2 članov (skupaj 32 + 73 - 2 = 103 člani.) Šmarsko-rogaske učiteljsko društvo je prijavilo še 2 člana (skup. 40 + 2 = 42 članov.) V 16. št. U. cit. Tov. smo izkazali 1222 članov, danes pa 103, torej skupaj 1325 članov. 4 društva še niso poslala imenikov.

Vodstvo Zaveze.

Za učiteljski konvikt je darovala Kmet-skaposojilnica ljubljanske okolice K 50. Bog plati! Gidč. Klotilda Kunas, učiteljica na Suhorju, K 2 članarine. Hvala!

Slovenska Šolska Matica. Članarina za leto 1919 bo znašala bržkone 8 kron. O tem se bo sklepalo na občnem zboru o Božiču. Za leto 1918 pa velja še stara letnina, namreč 4 K. G. poverjenike prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj je imelo po prestanku štirih let zopet svoj redni občni zbor v Kranju dne 4. julija t. l. Vseh zborovalcev je bilo 18; nekateri so iz raznih vzrokov opravičili svojo odsotnost, mnogi pa so še daleč proč z doma na raznih frontah. V otvoritvenem govoru pozdravi Fran Luznar v prvi vrsti staro gardo, ki stoji neustrašeno na braniku naprednega šolstva ter ponosno in samozavestno dviga prapor svobode in značajnosti, pozdravlja pa priščno tudi mlajše člane z željo, da nadaljujejo kot dediči v prid šolstva tam, kjer preneha starejša učiteljstva. Vojni dogodki so spremenili ves svet. Na eni strani je srednjeveški militarizem, na drugi pa svoboda narodov in posameznikov. Povsod vre, vse se spreminja in prenavlja, le eno je stalno, le eno je večno... učiteljska misel. Vse to se godi, ker nimamo nobene pravega prijatelja, posebno ne med višjim uradnim. Kadar nas rabijo, nas vsi poznajo, kadar pa išče hlapec Jernej svojo pravico, takrat nam obračajo hrbet vsi po redu. Kar smo vendarle dosegli, je uspeh naših naprednih organizacij. Končno se spominja tistih, ki so v izvrševanju svojih dolžnosti padli za domovino in cesarja. — Tajnik V. Rus prečita poročilo o delovanju društva od leta 1914 dalje. V letu 1915. ni bilo možno sklicati niti odborne seje, ker izmed sedmih članov so bili istočasno pod orožjem štirje odborniki. Dne 20. novembra 1915. je daroval svoje mlado življenje za domovino odbornik — praporščak Andrej Suhadolnik tam za laškim gričem. V letu 1916., 1917. in 1918. je bila po ena odborna seja, kjer so se obravnavale društva se tikajoče zadeve. Društvo je podpisalo tri vojna posojila po 200 K, za pokritje končnih stroškov spisa »Dejanja govore«, pa je dalo 84 K izredne podpore iz Travnovega fonda. V vseh štirih letih se zaradi izrednih razmer čla-

narina ni pobirala. Vendar pa se je vsako leto redno odpošiljala članarina za 50 družstvenikov, kolikor jih je bilo faktično pred vojno, deželni organizaciji in Zavezi, iz društvenega premoženja. Društvo šteje letos 2 častna in 32 rednih članov brez učiteljev — vojakov. — O stanju društvenega premoženja je poročal za vsa štiri vojna leta društveni predsednik. Dohodkov za leto 1917. je bilo 347 K 13 h, stroškov pa 355 K 55 h; primanjlikaj 8 K 42 h je pokrit iz obresti naloženega denarja. Društvo ima v raznih hranilnicah in v vojnih posojilih 6203 K 28 h čistega premoženja. — Tovariš J. Lapajne prečita »Izjavo opozicije«, potem pa podrobno razvija delovanje Zaveze, ki se je morala bojevati zlasti na Kranjskem z bivšo »Slov. Lj. Stranko«, ki je hotela drakonično zaslužiti vse učiteljstvo. Izjavo trojice, ki je nameravala iz neumljivih razlogov očrtniti Zavezino vodstvo, pobija točko za točko. Sklepno predlaga v odobrenje naslednje resolucije: 1. Učiteljsko društvo kranjskega okraja zavnača napade Hreščaka in drugov, a izreka Zavezi svoje priznanje, ker je v polni meri vršila, kar sedaj zahtevajo od nje. 2. Predsedniku se zahvaljuje za dolgoletno požrtvovalno delovanje. 3. Učiteljstvo poziva, da se lepko odnese svojih okrajnih učiteljskih društev in potom njih Zaveze. 4. Vsak posameznik podpiraj naše liste gmotno in duševno. 5. Dolžnost tudi vsakega posameznika bodi skrbeti za učiteljski naraščaj. Nato pojasnjuje tajnik V. Rus delovanje Zaveze v splošnem, predsednik Fr. Luznar pa zakasnelo izhajanje lista »Popotnik«, kar je zakrivila edino uprava »Učiteljske tiskarne«, pa niče drugi. Resolucije so bile z odobravanjem soglasno vsprejete. — O »Načrtu za preustroitev našega šolstva« poročala podpredsednica Janja Miklavčičeva. Uvodoma poda glavne misli celotnega načrta, kakor ga je zasnoval sestavitelj, nato se podrobno peča z II. točko »Socialne naprave pri šoli«. K tej točki predlaga naslednje resolucije: 1. Vsaka šola imej po več izvodov mladinskih listov, ki naj se dajo sproti otrokom v roke. V to svrhu naj se določi gotov dan v tednu, učenci pa naj menjaje se čitajo list, rešujejo skupno zastavice, uganke i. t. d. Gotovo bi se marsikateremu otroku s tem vzbudilo veselje do čitanja. 2. Gojitev narodnega petja s posebnimi izvenšolskimi vajami. 3. Prireditve otroških iger s petjem in telovadbo. 4. Večkratni poleti v naravo na izgledne točke, kjer se gojenjem vzbuja ljubezen do narave in lepe naše domovine. 5. Uredba šolskih hranilnic v privajanje otrok k štedljivosti in umni porabi denarja. 6. Razne delavnice za deška in dekliška ročna dela. Mnogo je zlasti po mestih otrok, ki v izvenšolskem času brezposelno postopajo, ker nimajo nikakega dela. 7. Šolski vrtovi s posebnimi oddelki za dečke in deklice in s telovadničnim. 8. Vsaka šola imej med drugimi učili tudi »Motive za narodno vezenje«. Prejalsije pride zopet praktična ženska narodna noša v veljavo, kar bi bilo narodu — z ozirom na trpežnost noše — gotovo v dobiček. 9. Prost vstop h koncertom umetnikov. Pri splošnem razgovoru se ugotovi, da se s temi napravami znova obremenijo učiteljstvo, ki pa bi radi vse to sprejelo, čim bo uspešno rešeno njega gmotno stanje. Resolucije se potrdijo soglasno. — Tajnik V. Rus prečita najprej iz »Učiteljskega Tovariša« utemeljevanje Ganglovega predloga o »Stalnem Zavezinem tajnistvu«, pojasnjuje obširno njega nujnost in predlaga v sprejetje naslednje resolucije: 1. Strokovno tajništvo Zaveze je z ozirom na naraščajoče delo v Zavezini in neodložljiva potreba, če hočemo, da funkcionira naša najvišja organizacijska uprava točno, redno, smoteno in vodilno. 2. Da se to čimprej omogoči, treba je tako Zavezini vodstvu kakor gospodarstvenemu in časnikarskemu odseku poiskati vse vire, da se zagotovi gmotna stran strokovnega tajništva. 3. Notranja uredba stalnega tajništva naj se zasnove na način, kakor predlaga tovariš E. Gangl v svojem tozadevnem načrtu v točkah od b) do l). 4. Strokovnemu tajnistvu morajo biti v informativnem oziru na razpolago vsaj vsa priznana slovenska, hrvaška, srbska, češka, poljska in nemška stanovska glasila, pedagoške revije ter društvene publikacije pedagoško-didaktične vsebine. — Predsednik je mnenja, da bi bilo prav, če bi uredila hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« svoje uradne ure tako, kakor jih imajo drugi deželní zavodi. Zavod se ne more dvigniti, če posluje vsak teden samo dvakrat in še tedaj le po eno uro. »Učiteljska tiskarna« bi morala skrbeti, da se izvežba na primer eden izmed mladih tovarišev popolnoma v tiskarskih poslih, zakaj doslej je vsa tiskarniška uprava zavisna le od dobre ali slabe volje nastavljenega faktorja. Zaveza bi imela na ta način od take preuredbe lepe dohodke tako od hranilnice kakor od

tiskarne. Po debati so bile resolucije soglasno sprejete. — O novi članarini Zavezinih društevnikov poročala, oprt na člen IV. Poslovnega reda, predsednik Fr. Luznar. Sprejme se predlog, da plačajo društveniki za leto 1917. samo 16 kron, kolikor stane naročnina »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika«, vse drugo krije društvena blagajna iz Travnovega fonda. Z letom 1919. plačuje vsak društvenik polno članarino letnih 24 kron. Iz istega vzroka se opusti tudi pobiranje zastale članarine za leto 1915., 1916. in 1917. Društvo pristopi k čerkovnemu prometu. — Delegatom za prihodnje delegacijsko zborovanje so bili izvoljeni: 1. Janja Miklavčičeva, učiteljica — Kranj, društvena podpredsednica; 2. Julija Zalokarjeva, učiteljica — Kokra; namestnika: Jakob Slapar, nadučitelj — Olševke; Anton Sepaher, učitelj — Kranj. — V novi odbor, ki se je takoj sestavil, so bili izvoljeni: Fran Luznar, predsednik; Janja Miklavčičeva, podpredsednica; Vilibald Rus, tajnik; Anton Sepaher, blagajnik; Ana Malijeva, Josip Lapajne in Anton Mahkota, odborniki. — Pri slučajnostih sta poročala učiteljska zastopnika o svojem delovanju v c. kr. okrajnem šolskem svetu. Razmere v tej korporaciji so se docela spremenile: mnogi predlogi in nasveti, ki so šli in učiteljstvu v prilog, so dobili zopet poslušna ušesa. Po triurni razpravi zaključil predsednik občni zbor z željo, da naj se član prej povrnejo predvojnne razmere.

Štajersko.

Šmarsko-rogaske učiteljsko društvo je zborovalo dne 22. avgusta t. l. v St. Vidu pri Grobelnem. S pozdravom otvoril tov. predsednik zborovanje. Čast mu je bilo pozdraviti tudi gosta g. dr. Strmška, sina mnogo prerano umrlega tov. Veloslava Strmške, katerega rod tako častno napreduje. Živijo! Pozdravil je tudi gospo Ido Matuševu, hčer znane priljubljene nadučiteljve rodline Šumrove; tudi tej zakliče: Živijo! Nato prečita V. okrožnico Zveze, ki je bila vzrok temu zborovanju. Društvo se izreče za ustanovitev strokovnega tajništva, po predlogih tov. Flereta. Delegatom za Zavezino zborovanje sta voljeni tov. Ivanka Zupančičeva in Albina Zavešnikova. Na predlog tov. Zapfa se vnovič prosi c. kr. okr. glav. v Celju, naj čimprej uvede obljubljeno aprovizacijo za učiteljstvo. Na njegov predlog sklene društvo opozoriti Zvezo, da se izreče Jugoslovanskemu klubu za hvala za dosedanje podpiranje učiteljskih teženj ter ob enem prošnja, da energično urgira pri novem finančnem ministru, da isti izpolni sklep finančnega odseka ter vložil v jesenskem zasedenju predlog za draginji primerno vojno draginjsko doklado učiteljstva za leto 1919. Zveza naj provzroči, da Lehrerbund opetovano pri železniškem ministru stavi zahtevo, da se v ožgled vedno višjim voznim cenam učiteljstvo podeli iste ugodnosti, ki jih imajo državni uradniki za vožnjo po železnicah. Društvo opozori nadalje Zvezo na dopis v Učiteljskem Tovarišu »Slovensko učiteljstvo za Jugoslovanstvo« od 9. VIII. 1918. šte. 17, v katerem se piše proti pobiranju denarja za častno darilo nemškemu učitelju Herzu, Otterju in Monscheinu. Zveza naj energično nastopi proti temu dopisu. Društvo se tudi izreče proti preosnovitvi Učiteljskega Tovariša v dnevnik. Na predlog tov. Čencica se prosi rogaški okr. šol. svet, da se čimprej razpiše volitev zastopnika, ker je učiteljstvo tega okraja že del časa brez njega. G. profesor dr. Strmšek izreče željo, da bi bil Popotnik tudi glasilo društva slovenskih profesorjev. Društvo se soglasno strinja z njegovim mnenjem. Po daljšem razgovoru o tako željno pričakovani učiteljski aprovizaciji zaključil tov. predsednik zborovanje. Prihodnje zborovanje se vrši meseca novembra t. l. v Šmarju. — D. Z.

Učiteljsko društvo za laški okraj je imelo dne 7. julija t. l. na Zidanem mostu svoje tretje letošnje zborovanje. Po pozdravnem govoru tovariša predsednika Antona Gnusa je sledilo obširno poročilo tovariša Zupančiča glede izjave, ki so jo podali tovariši Flere — Hreščak — Pahor na delegacijskem zborovanju Zaveze dne 28. decembra 1917. Tovariš poročevalec je priporočal ob koncu svojega govora v vsprejem nastopne predloge: 1. Vodstvu Zaveze se izreče zaupanje. 2. Ugotovi se, da je vodstvo Zaveze mnogo zahtevanejša že izvršila. 3. Od vodstva Zaveze se pričakuje z gotovostjo, da se bo prizadevalo vse dosedanje že obstoječe nedostatke z ozirom na našo organizacijo, ki izvirajo od njega ali so z njim v kakih zvezih sploh, po možnosti odstraniti v najkrajšem času. Vsi ti predlogi so bili soglasno sprejeti. Zbor se je v principu izrekel tudi za ustanovitev strokovnega tajništva v Zavezi, toda le s pogoje, da

se učiteljstvo s tem posebe ne obremeni. Za Zavezine delegate so bili izvoljeni tovariš Meško in tovarišica Wessnerjeva, za namestnika pa tovariš Zupančič in tovarišica Umbergerjeva. Pri točki »izvprašalne skrinjice« se je razpravljalo o žalostnih aprovizacijskih razmerah, ki vladajo v nekaterih občinah. Tovariš predsednik se zato naprosi in pooblasti, da stori vse primerne korake, da se priklupi učiteljstvo k aprovizacijskemu mestu, ki se je ustavilo za državne uslužbenke v Laškem trgu. Prihodnje zborovanje se vrši dne 7. novembra t. l.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 22. avgusta 1918. v Ptuj. Udeležilo se je zborovanja 6 tovarišev in 11 tovarišic. Sklepi: 1. Nemškima tovarišema Herzu in Otterju se po daljši debati prisodi darilo za njuno požrtvovalnost, ki jo izkazuje našemu stanu, in sicer naj prispevajo začasno učno osebo po 1 K, stalno po 2 K. Zneske naj poberejo šolski voditelji pri izplačevanju mesečnih plač ter jih odpošljejo blagajničarki tovarišici Mar. Luknarjevi v Ptuj. — 2. Zborovalci so pritrdili načrtu, da se ustanovi stalno strokovno tajništvo skupne organizacije. Odobrile so se točke, ki jih je sestavila Zveza s sledečim dodatkom: Vsako pogodbo strokovnega tajništva, ki jo napravita stanovsko-polit. odsek in upravni odbor, naj potrdi tudi delegacija. — 3. Ker se udeležujejo zborovanj vedno le isti, in ker se marsikdo ni član organizacije, je stavil tovariš Mirko Lešnik sledeči predlog: Sesavi naj se skupina sosednih šol za celi šolski okraj. Posamezne skupine naj se odkažejo tovarišem, ki jih izvoli društvo. Ti morajo četrtletno pobrati na njim določenih šolah članarino od vsega učiteljstva. Predlog so zborovalci sprejeli. Obenem se sklene, da naj vsakdo vsakokrat, kadar se ne more udeležiti zborovanja plača uč. društvu po 2 K globe. Tudi te zneske bodo pobirali četrtletno prej imenovani. Ta sklep stopi v veljavo z novim gospodarskim letom. — 4. Prihodnje zborovanje se vrši dne 7. novembra v Ptuj. V novem šolskem letu se bo vršilo zborovanje vsak mesec. — 5. Delegatom za Zavezino delegacijsko zborovanje v Ljubljani dne 4. sept. sta bila izvoljena tovarišica Val. Kanklerjeva in tovariš Mirko Lešnik. 6. V imenu društva se izrečejo čestitke okrajnemu šol. nadzorniku gosp. Mat. Hercu in tovarišu Ivanu Farkašu pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. ob priliki njunih imenovanj šolskim ravnateljem. — Dvoje nameravanih predavaj (prof. Iv. Vesenjak in tovariš Puh) je izostalo, ker sta bila referenta radi raznih ovir zadržana.

O opozicijski »Izjavi« tovarišev Fleret-Hreščak-Pahor je obširno poročal tov. Mirko Lešnik. Stavil je sledeče predloge, ki so bili soglasno odobreni: Učit. društvo za ptujski okraj odklanja: 1. napad opozicije Fleret-Hreščak-Pahor na Zavezino vodstvo v točki VI. prvega dela »Izjave« v svesti si, da je vodstvo storilo mnogo koristnega za slovensko učiteljstvo in slovenski narod, ter jim pridobilo ugled ne samo v domovini, temveč tudi v tujini. — 2. pridružuje se zahtevi opozicije po reorganizaciji »Zaveze«, da združi vse slovensko učiteljstvo brez razlike pripadnosti političkim strankam in stni vse avstrijske jugoslovanske učiteljske organizacije v enoto. — 3. predlaga, da bodi »Učiteljski Tovariš« edino šolsko-politiški list in se izdajaj v obliki pripravi za vez ter obravnavaj vsa šolsko-politiška vprašanja vseh avstrijskih jugoslovanskih dežel v posebnih oddelkih.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj objavila izkaz prispevkov za učiteljski vojni pomožni sklad za 2. četrtletje 1918. Darovali so: 1. Učiteljstvo Ormož-okolica 2% od vojne draginjske doklade v znesku K 37.40; 2. učiteljstvo Velika Nedelja 1½% doplačila k v 1. četrtletju plačanemu prispevku v znesku K 2.62; 3. učiteljstvo Sv. Miklavž K 27.24; 4. učiteljstvo Sv. Lenart K 11.94; 5. učiteljstvo Sv. Tomaž K 25.48; 6. učiteljstvo Rumeč K 19.00; 7. učiteljstvo Sv. Bolfenk K 21.00; 8. učiteljstvo Hum K 17.63; 9. učiteljstvo Središče K 28.27; 10. učiteljstvo Svetinje doplačilo k v 1. četrtletju plačanemu prispevku v znesku K 1.00. V vsem je torej prispevalo učiteljstvo ormoškega okraja za 2. četrtletje 1918. znesek K 191.58. Pripominimo, da je vse okrajno učiteljstvo brez izjeme poravnalo ta stanovski davek.

Tržaško.

Meščanskošolski tečaj v Trstu. Predsednik Učiteljskega društva za Trst in okolico sporoča: Tovarišice in tovariši! Gledé meščanskošolskih tečajev, za katere vlada med Vami vsestransko, živo zanimanje, Vam poročam, da sem dobil na tozadevno prošnjo sledeči odgovor: C. kr. namestništveni svetnik v Trstu, Sch. šte. 159/1—1918. Trst, dne 17. julija 1918. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v roko